

## ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ

Мищенко О. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Челюк А. Д.

В ході дослідження німецької мови на всіх етапах було виявлено, що німецька, як і будь-яка інша мова, піддається постійним змінам. Існує нерозривний зв'язок та взаємна залежність мови та культури, який в останні роки настільки часто обговорюється, що, напевно, не потребує особливих доказів. Регіональна лексика поступово змінилася під впливом різних подій у соціальній, культурній, економічній та науковій сферах життя. Зросла мобільність населення і демографічні зміни спричинили за собою зменшення деякої регіональної лексики.

Підґрунтям регіональної лексики є літературна мова. Літературна мова є цінним надбанням багатьох віків і завжди є зрозумілою кожній людині, але з розвитком суспільства з'являється мова, яка характерна певній території і є не менш вживаною та популярною. Слід розрізняти цих дві різних, і водночас схожих мов, тому що підґрунтям кожної регіональної лексики виступає літературна мова.

Система функціональних стилів німецької мови включає в себе літературну мову (Schriftsprache, Standardsprache, Hochdeutsch), що зближується з літературною нормою побутово-розмовною мовою (Umgangssprache), територіальні діалекти, численні напівдіалекти (що виникли на базі діалектів, регіональні розмовні наддіалектні форми мови, що відрізняються від власне діалектів усуненням найбільш специфічних діалектних ознак) і власне регіональна (територіально забарвлена) побутово-розмовна мови (берлінська, північнонімецька, верхньосаксонсько-тюрінгеньська, Вюртемберзька, баденська, баварська) [1, 520]. Наприклад для баварської лексики речення літературної мови: *Ich habe es ihm gegeben* «Я йому це дав» В літературній побутово-розмовній мові звучить як *Ich hab's ihm gegeb'n*, в напівдіалекті – *I hoob's eahm gebm*, в діалекті - *I hoos eahm gem*, в регіональній побутово-розмовній – *Ich hoob's ihm geb'n*.

Регіональна лексика та літературна німецька мова відрізняються у вимові, граматиці і лексиці настільки, що в деяких випадках непорозуміння робить спілкування неможливим. Іноді люди з різних земель не можуть зрозуміти один одного, якщо вони говорять своєю рідною регіональною лексикою.

Переклад як творчий процес дозволяє наблизитися до оригіналу, що здійснюється на певних рівнях за допомогою належних засобів, способів та прийомів, щоб адекватно оцінити повноцінність перекладу [1, 535]. Засоби перекладу - лексика та типові конструкції, що служать для оптимального відображення змісту, стильових характеристик та загального фону при відтворенні оригіналу, розподіляються на дві великі групи: лексикографічні

засоби (формальні відповідники) та авторські засоби (функціональні відповідники). Лексикографічні засоби, ґрунтуючись на словникових тлумаченнях, охоплюють дві підгрупи: еквіваленти (одиничні відповідники) та варіанти (множинні регулярні відповідники). Однак при перекладі, крім проблем із відтворенням стилістичних фігур, спостерігається різнобіб "мовних картин світу" для різних (особливо генеалогічно віддалених) мов.

Піраміда «мова → культура → людина» сплітається в єдиний міждисциплінарний клубок, що займається дослідженням етнічної картини світу. Регіональна лексика - це лексика не лише повсякденного життя, але також різноманітних статей журналів, газет, художніх творів сучасних письменників, церковна лексика. Сфери вживання регіональної лексики та парних фразеологізмів є дуже різноманітні: в побуті, в літературі, в визначенні релігійних та світських свят, тому що певна територія має свої звичаї і традиції [2, 228].

У Німеччині масниця тривала кілька тижнів - від Дня трьох королів до Попільної середи (середа першого тижня Великого посту). Для позначення свята закріпилися різноманітні регіональні назви (напр. *Fasching* (Ostoberdeutsch), *Fastnacht* (Westmitteldeutsch, Süddeutsch), *Karneval* (Rheinfränkisch - Pfälzisch, Hessisch), *Faßloom* (Plattdeutsch) і тд.), але найбільш вживаним стало *Fastnacht* (досл. «пісна ніч»). У XI столітті початок пасхального посту було закріплене за Попільною середию (*Aschermittwoch*), як наслідок цього в слові *Fastnacht* відбулося звуження значення від позначення всього періоду масляних гулянь до «вівторка напередодні початку посту». Регіональні назви німецької масниці - *Fasenacht*, *Faselnacht*, *Fasching*, *Fasnet*, *Faßloom* сягають своїм корінням до давньогерманського дієслова *faseln* «рости».

В роботі досліджено питання складності перекладу та особливості вживання регіональної лексики та парних фразеологізмів. Маючи унікальну структуру, оригінальні значення та умови вживання, регіональна лексика та парні фразеологізми не тільки емоційно забарвлюють текст роботи, а й надають йому інформативності. Адекватність перекладу регіональної лексики та парних фразеологізмів дозволяє людині краще пізнавати певний регіон країни та її культурні особливості.

Глобальні зміни у суспільному житті, такі як розповсюдження засобів інформації та доступність вищої освіти, в значній мірі позначилися на вербальних звичках носіїв німецької мови. Деякі лінгвісти також відзначають підвищений "престиж" регіональної лексики. Багато носії німецької, в тому числі міські жителі та представники інтелектуальної еліти, мають звичку для різноманіття або додання емоційного забарвлення додавати у свою мову літературній мові деякі регіональні слова або вирази.

1. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу (німецька мова). – Вінниця: Нова книга, 2006. – С. 516-550.

2. Гончарова Е. А., Шишкина И. П. Интерпретация текста. Учебное пособие по нем. яз. – М.: Высшая школа, 2005. – С.215-235.

Міщенко, О.О. Труднощі перекладу регіональної лексики [Текст] / О.О. Міщенко; наук. кер. А.Д. Чепелюк // Перекладацькі інновації : матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Ред. кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова та ін. — Суми : СумДУ, 2010. — С. 67-69.